

Fakta om Göta älv

- En beskrivning av Göta älv
och dess avrinningsområde nedströms Väneren 2015

Uppdatering av Fakta om Göta älv

- Uppdatering av skriften som gavs ut senast 2005
- Ny information, speciellt med tanke på vattenförvaltningen idag
- Arbetsgrupp: Program- och utvärderingsgruppen för Göta älvs vattenvårdsförbund

*Ronnie Ljungh (Göteborgs stad)
Evalotta Stolt (Akzo Nobel AB)
Olof Bergstedt (KoV, Göteborg)
Gunnar Johansson (SCA AB)
Ragnar Lagergren (LST)
Klara Eklund (Miljö, Göteborg)
Monica Dahlberg (GR)*

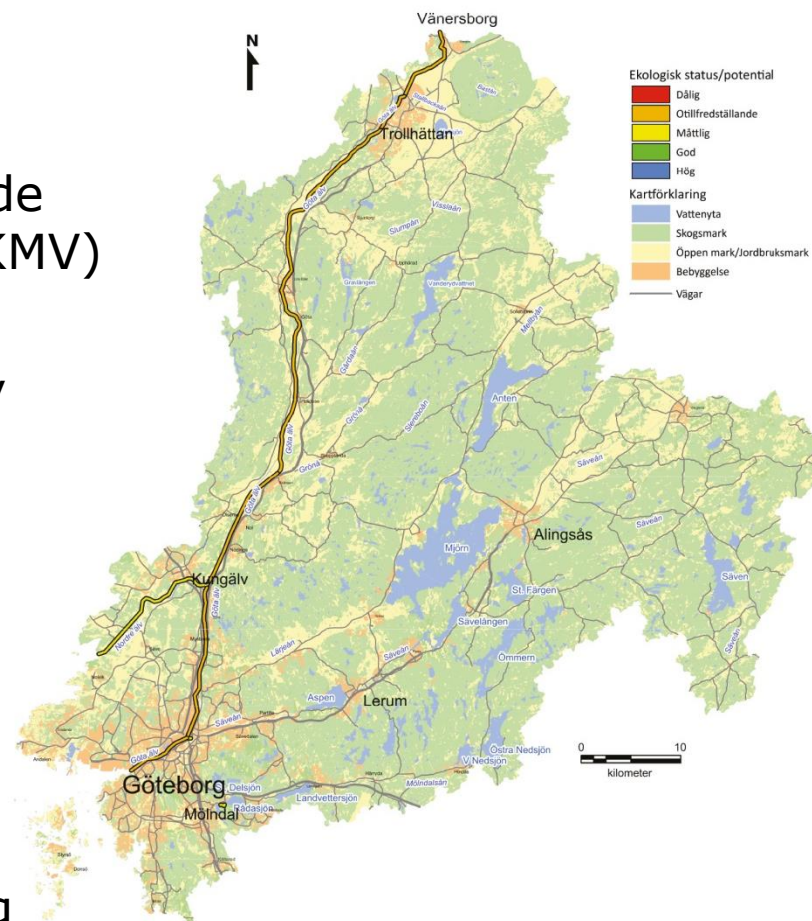

Göta älv i siffror:

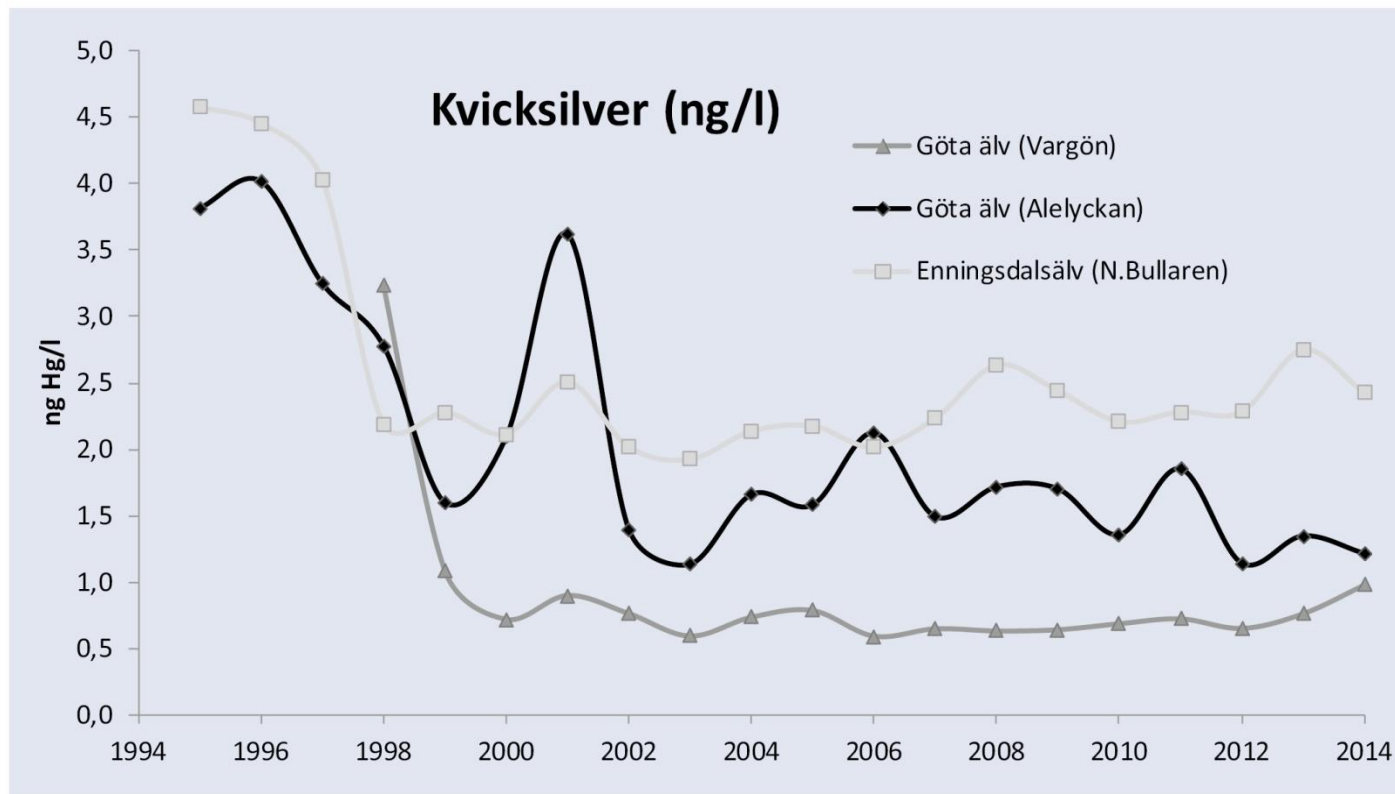
Längd (Vänern till havet):	93 km
Total längd (källa till havet):	731 km
Medelvattenföring:	565 m ³ /s
Maxflöde:	1030 m ³ /s
Totalt avrinningsområde:	50 115 km ²
Avrinningsområde nedströms Vänern:	3500 km ² (7 % av totala)
Avrinningsområde:	Sex olika län, 15 % i Norge
Fallhöjd:	44 meter
Befolkningsmängd i avrinningsområdet nedströms Vänern:	954 198 människor*
Dricksvatten till:	cirka 700 000 människor
Tid från Vänern till havet:	1,5 - 5 dygn
Transport:	cirka 3 miljoner ton gods/år
Lastfartyg:	cirka 1000 stycken per år
Fritidsbåtar:	cirka 2800 stycken per år

*Statistik från SCB (2015)

- Sex stycken vattenförekomster
- Fem av förekomsterna är klassade som kraftigt modifierat vatten (KMV)
- Sjätte förekomsten är Nordre älv
- Ekologisk potential (5 av 6): Otillfredsställande
 - Hydrologi
 - Konnektivitet
 - Främmande arter
- Ekologisk status (1 av 6): Måttlig

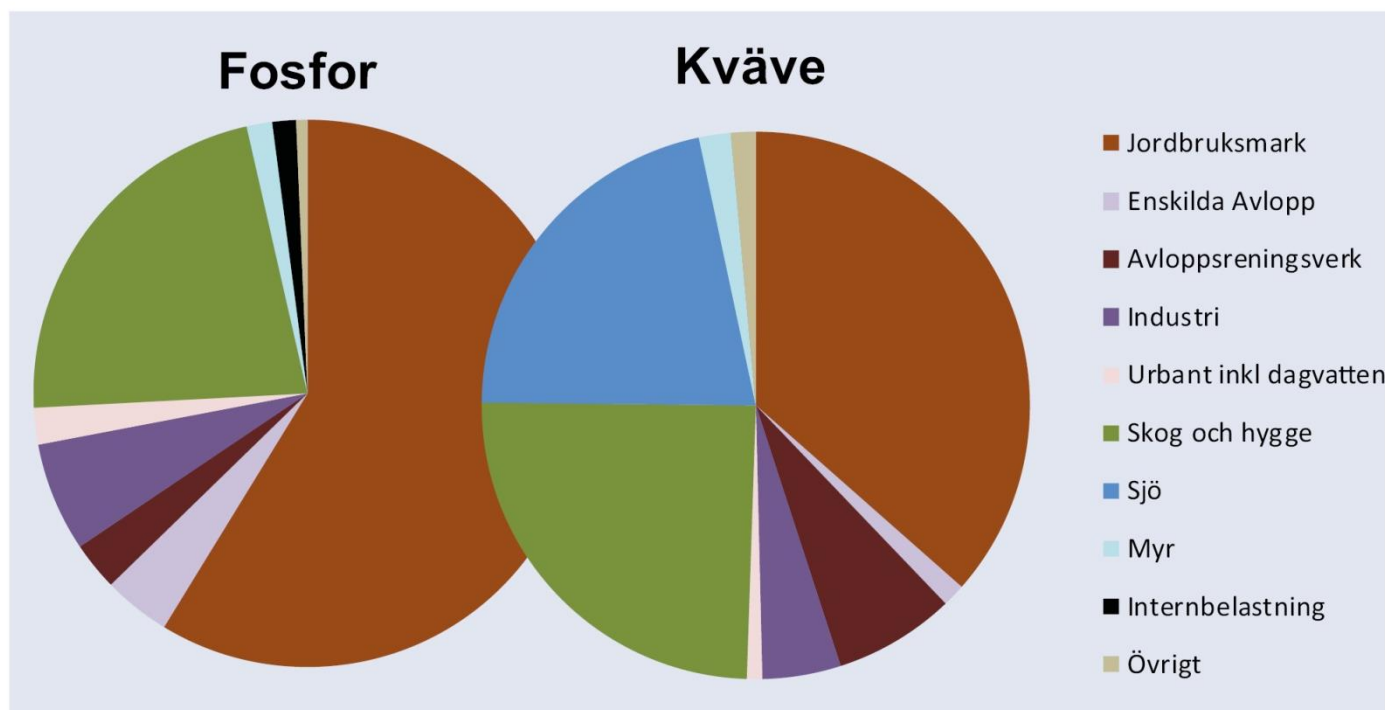

Figur 7: Karta över Göta älv och dess avrinningsområde med ekologisk statusklassning för själva älven.

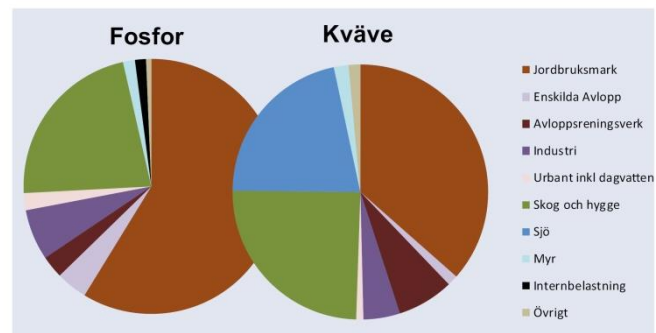

Figur 3: Kvicksilver (ng/l) i Göta älv (Vargön och Alelyckan) och Enningsdalsälven (N. Bullaren). Enningsdalsälven används som referens som en älv utan industriell påverkan. Källa: <http://miljodata.slu.se/mvm>

Fosfor och kväve, Göta älv

Figur 5: Källfördelning av kväve och fosfor för totala belastningen på Västerhavet (exkluderat belastningen från Ryaverket). Källa: www.smhi.se

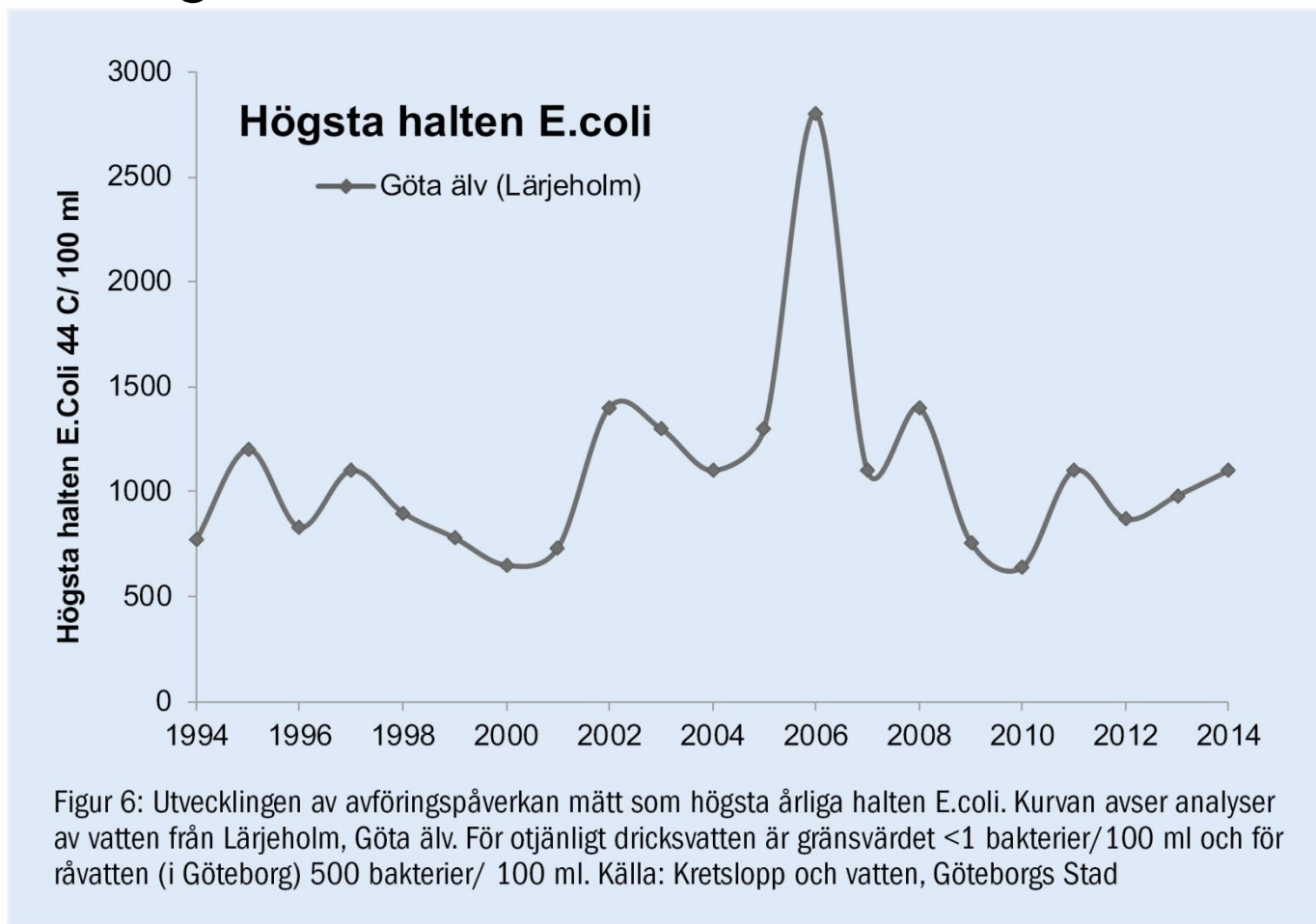
Figur 5: Källfördelning av kväve och fosfor för totala belastningen på Västerhavet (exkluderat belastningen från Ryaverket). Källa: www.smhi.se

Totala belastningen på Västerhavet är ca 300 ton fosfor/år och ca 15 500 ton kväve/år. Belastningen, för både fosfor och kväve, är störst från jordbruksmark. (www.smhi.se)

Belastning från Väneren: 200 ton fosfor/år och 13 700 ton kväve/år
Tillskott från Göta älvs avrinningsområde: 100 ton fosfor/år samt 2 000 ton kväve/år.

Av den totala belastningen kommer 35 % av fosfor och 12 % av kvävet som belastar Västerhavet från Göta älvs avrinningsområde.

Mikrobiologi Göta älv

Göta älv i siffror jämfört med andra älvar i Sverige.

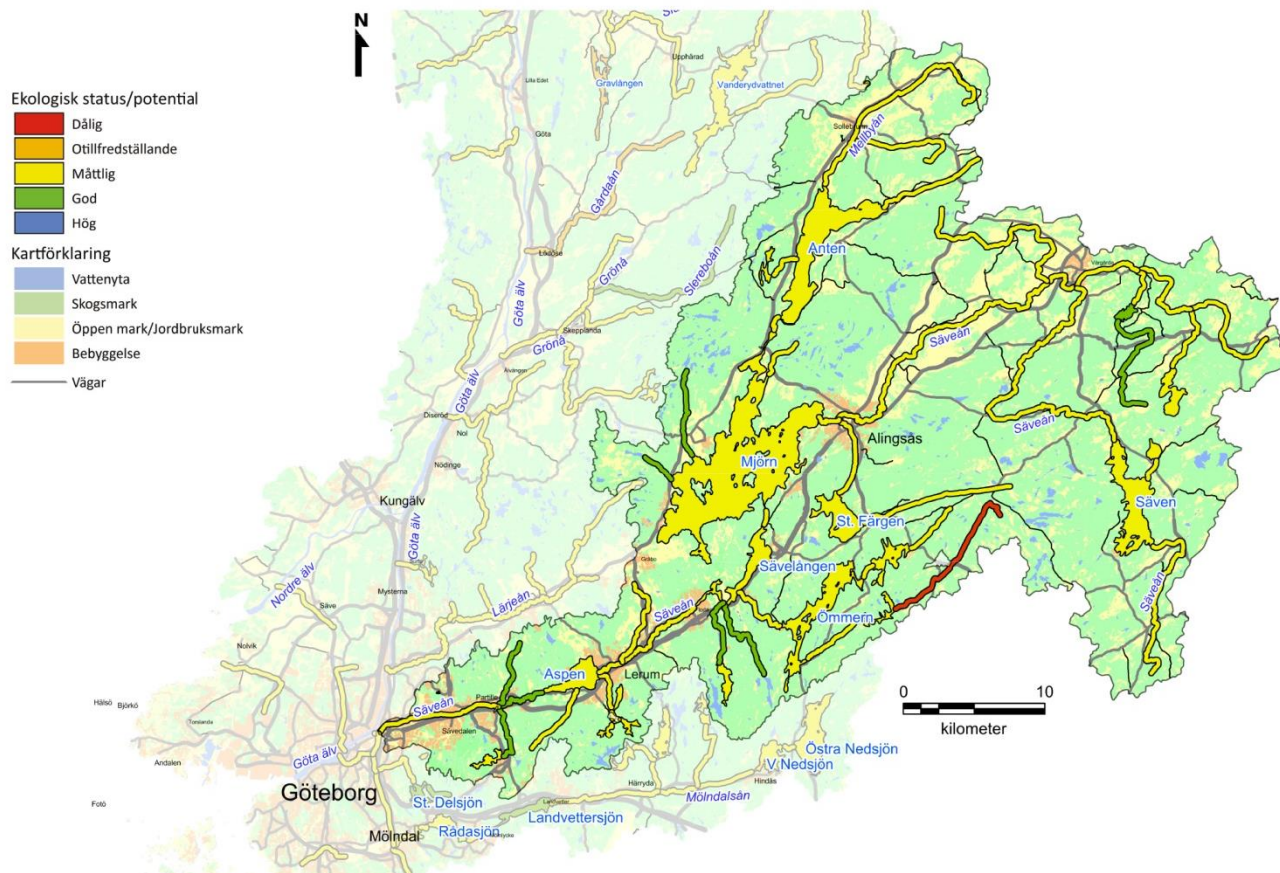
Tabell 2: Göta älv i jämförelse med Torneälven och Ångermanälven. Källa: SMHI (a) 2010, VISS 2015.

	Göta älv/Klarälven	Torneälven	Ångermanälven
Längd, km	731	513	447
Medelvattenföring, m ³ /s	565	391	500
Maxvattenföring, m ³ /s	930	2180	1330
Avrinningsområde, km ²	50 230	40 157	31 864
Antal kraftverk	4	1	15
Dricksvatten	700 000	70 000	
Regleringsgrad (%)	89,5	0	36,2
Transport fosfor, ton/år	327	248	127
Transport kväve, ton/år	15 746	4 455	5 456
Befolkningsmängd i kommunerna i avrinningsområdet*	954 198 (13 kommuner)	113 610 (6 kommuner)	44 031 (4 kommuner)

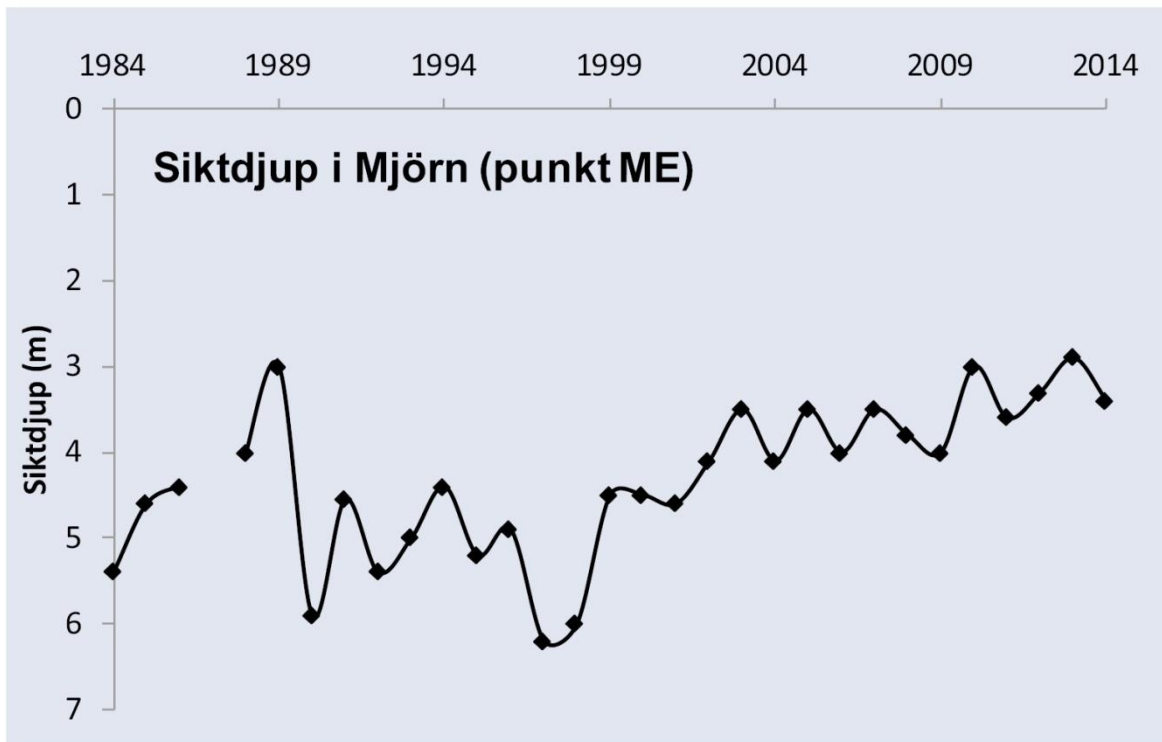
*Statistik från SCB 2015

Biflöden och sjöar

- Uppbyggt efter delavrinningsområde ex Sävån inkl. sjöar (Säven, Anten, Mjörn, Stora Färgen, Ömmern, Sävelången, Aspen)
- Fördjupningar av miljöproblem inom varje avrinningsområde ex brunifiering i Mjörn
- Fördjupande faktarutor ex brunifiering i Mjörn

Figur 20: Karta Säveåns avrinningsområde med ekologisk statusklassning.

Figur 22: Siktdjup under augusti/september i Mjörns östra del (punkt ME) 1984–2014. Siktdjupet har minskat sedan 1984 vilket tyder på en brunifiering av sjön.

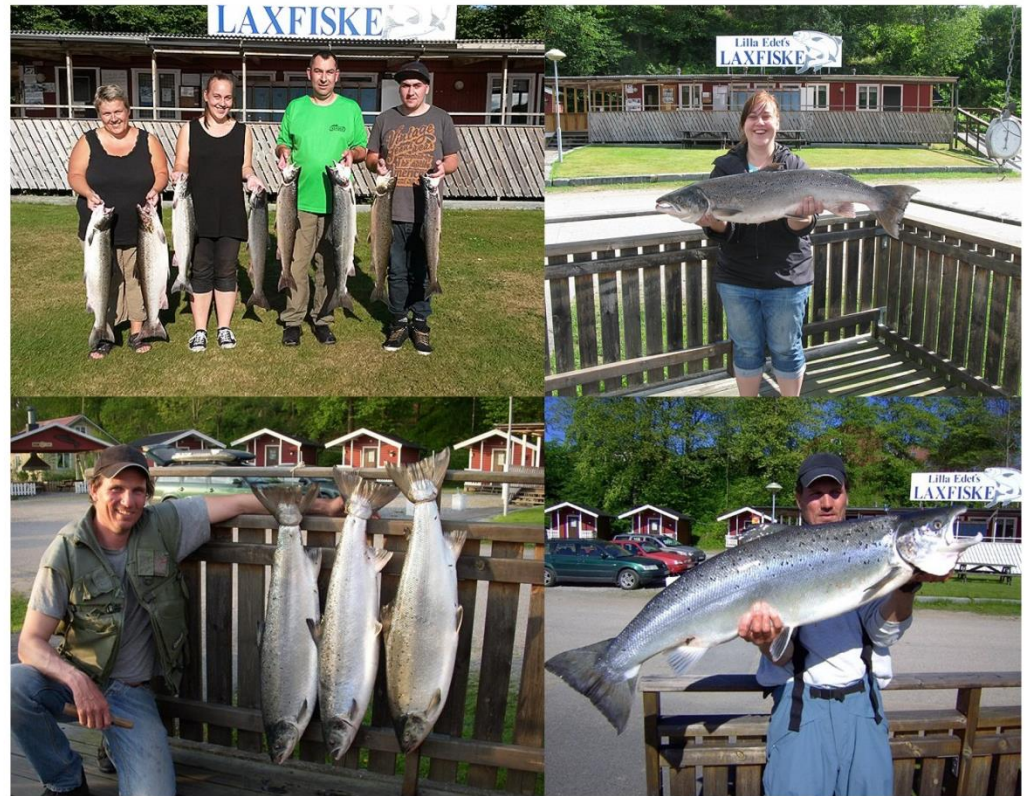
Källa: Vattendragskontroll rapporter Göta älvs vattenvårdsförbund

Brunifiering = Smutsigt vatten eller en indikation på en friskare miljö?

Med brunifiering menas att vattnet i våra sjöar och vattendrag blir brunare. Denna trend är redan tydlig i många vatten och i framtiden kan vi räkna med att brunare vatten är ett faktum, detta på grund av att försurningen har minskat. Försurningen medförde att humusämnen bands i marken och nu när försurningen har minskat så "lossnar" dessa ämnen och rinner ut i vattendrag och "färgar" vattnet brunt. Dock så ställer den ökade mängden organiskt material högre krav på dricksvattenproduktionen när det gäller vattenledningsnätet för att förhindra igenväxt och filtrering då människor föredrar att inte dricka brunt vatten. (Andersson 2015, Löfgren, Forsius & Andersen 2003)

Vad används älven till?

- Vattentäkt
- Recipient
- Industriell verksamhet
- Farled
- Kraftproduktion
- Sportfiske
- Friluftsliv

Glada laxar med laxar. Källa: <http://www.sfklaxen.com/>

Påverkanskällor

Naturliga

Nederbörd

Erosion och slamtransport

Skred

Uppträning av saltvatten

Luftutsläpp

Verksamheter

Väg- och järnväg

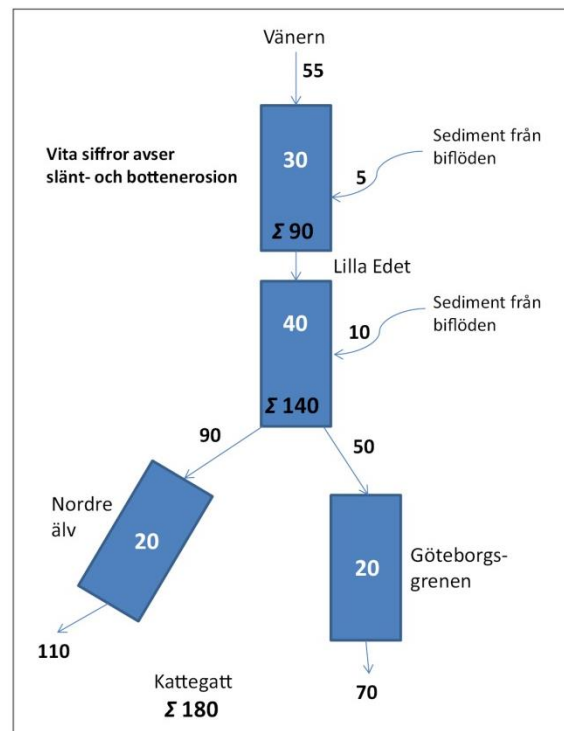
Jordbruk & djurhållning

Industriproduktion

Vattenkraftsproduktion

Luftutsläpp

Fartygstrafik & hamnverksamhet

Figur 30: Transport av sediment längs Göta älv i kton/år för dagens förhållanden (beräkningarna ska ses som översiktliga eftersom att det saknas en hel del uppgifter om den verkliga sedimenttransporten då detta inte mäts).
Källa: SGI, 2011(www.swedgeo.se/globalassets/publikationer/gota-älvtredningen/gau_delrapport_1.pdf)

Faktaruta

Ekosystemtjänster

Ekosystem är allt levande och den miljö som finns i ett naturområde. Detta ekosystem förser oss med en rad gratis produkter och tjänster som bidrar till vårt välbefinnande, dessa produkter och tjänster kallas för ekosystemtjänster.

Ekosystemtjänster delas in i fyra olika kategorier:

- Stödjande (t ex fotosyntes, näringsämnescykler)
- Reglerande (som påverkar t ex klimat, floder, vattenkvalitet)
- Försörjande (t ex mat, vatten)
- Kulturella (t ex rekreationsmöjligheter, estetiska och andliga)

(www.naturvardsverket.se, Millennium Ecosystem Assessment. 2005)

Konsekvenser av verksamheter

Läckage från förorenade områden

Avloppsutsläpp

Dagvattenutsläpp

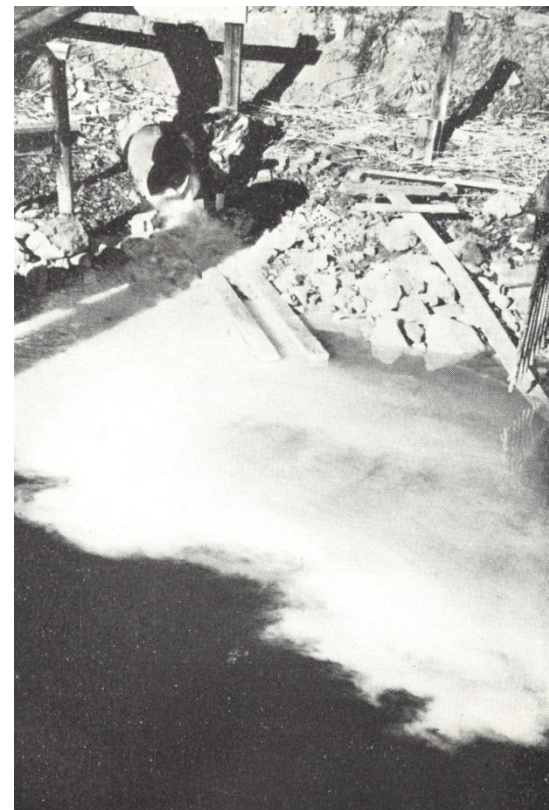
Bränder

Läckage från bekämpnings- och gödningsmedel

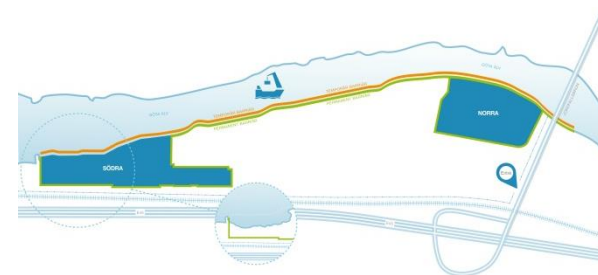
Diffust läckage från material

Atmosfäriskt nedfall

Klimatförändringar

Avloppsutsläpp till Göta älv, 1958.

Åtgärder verksamheter genomför

AkzoNobel PPC AB - Terra – Ett saneringsprojekt

SCA Hygiene Products AB – Bra tillgång på vatten, en förutsättning

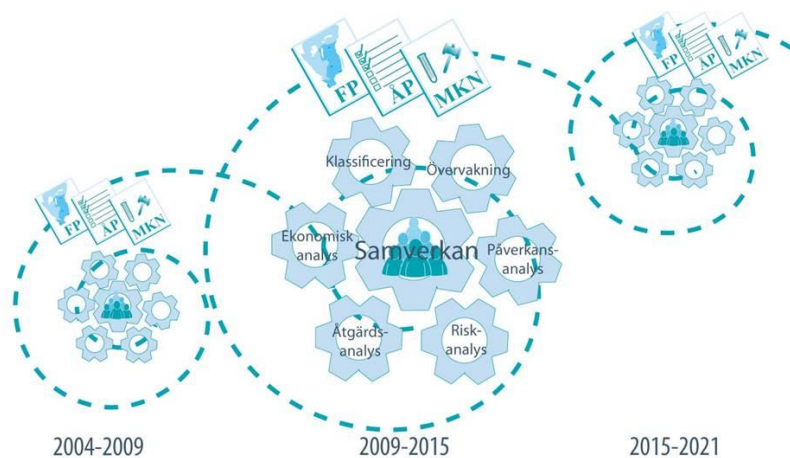
Ragn-Sells AB – Minimering av miljöpåverkan från avfallsupplag

Gryaab AB – Minskning av organiska mikroföroreningar
(t ex läkemedelsrester)

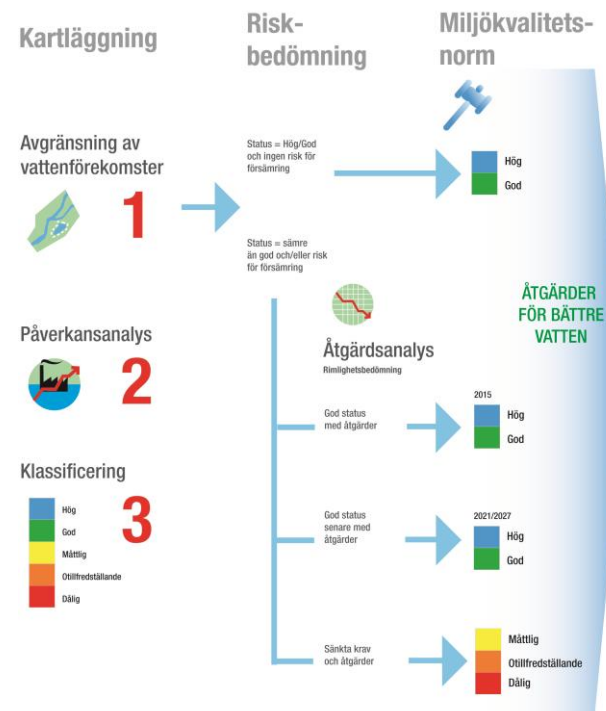
Kretslopp och vatten, Göteborg – Dagvattenhantering

Vattenfall AB – Krafttag ål

Vattenförvaltning & åtgärdsprogram

Figur 36: Arbetscykel för vattenförvaltningsarbete i Sverige.
Illustration: Vattenmyndigheten/Johanna Egerup

Figur 37: Arbetsprocess vid beslut om miljö kvalitetsnormer. Illustration: Syliva Kinberg

Bilaga Statusklassningar

Ekologisk status	Kemisk status	Miljöproblem
Hög	Uppnår ej god	Ja
God	Ej klassad	Nej
Måttlig	God exkl. hg	
Otillfredsställande		
Dålig	* = Kraftigt modifierat vatten	

Åtgärdsområde: Göta älvs huvudfåra Vattendrag	ID	Klassning			Ytvattenrelaterade miljöproblem							Miljö kvalitetsnorm
		Ekologisk status/potential	Kemisk status					Fysisk påverkan - Förändringar			Främmande arter	
			Inkl. Hg	Exkl. Hg ¹	Övergödning	Miljögifter	Försumning	Flödes	Kontinuitet	Morfologi		
Hultabäcken	SE641522-128081	Måttlig	Uppnår ej god	Ej klassad	Ja	Ja	Ja	Nej	Nej	Nej	Nej	God 2027
Iglabäcken	SE645150-130306	Måttlig	Uppnår ej god	Ej klassad	Ja	Ja	Ja	Nej	Ja	Ja	Nej	God 2021
Karls grav *	SE647510-129729	Måttlig	Uppnår ej god	Ej klassad	Nej	Ja	Nej	Nej	Ja	Ja	Ja	God 2021
Kvambäcken	SE641687-128380	Måttlig	Uppnår ej god	Ej klassad	Ja	Ja	Ja	Nej	Nej	Nej	Nej	God 2027
Kvillebäcken	SE640781-127057	Måttlig	Uppnår ej god	Ej klassad	Ja	Ja	Nej	Nej	Ja	Ja	Nej	God 2027
Lerumsån - sammanflödet Björkeån / Skalltorp till källområdena	SE645970-130714	Måttlig	Uppnår ej god	Ej klassad	Ja	Ja	Nej	Nej	Ja	Ja	Nej	God 2021
Lerumsån - sammanflödet Visslaån och Lerån / järnvägsbron till Skalltorp	SE646313-129933	Otillfredsställande	Uppnår ej god	Ej klassad	Ja	Ja	Nej	Nej	Ja	Ja	Nej	God 2021
Lillån - mynningen till biflöde vid Rommele	SE645657-128992	Måttlig	Uppnår ej god	Ej klassad	Ja	Ja	Nej	Nej	Ja	Nej	Nej	God 2021
Lillån - Rommele till Gravlången	SE645474-128996	Måttlig	Uppnår ej god	Ej klassad	Ja	Ja	Nej	Nej	Ja	Nej	Nej	God 2027
Lillån - sammanflöde vid Rommele till källområden	SE645476-129449	Måttlig	Uppnår ej god	Ej klassad	Ja	Ja	Nej	Nej	Ja	Ja	Nej	God 2021
Lärkeån - från mynningen till Lövsjöarna	SE641451-128303	Måttlig	Uppnår ej god	Ej klassad	Ja	Ja	Ja	Nej	Nej	Nej	Ja	God 2021
Lärkeån, östra grenen	SE641673-128778	Måttlig	Uppnår ej god	Ej klassad	Ja	Ja	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	God 2021
Ryksbäcken	SE643500-128986	Måttlig	Uppnår ej god	Ej klassad	Ja	Ja	Nej	Nej	Nej	Nej	Ja	God 2021
SE642987-128275	SE642987-128275	Måttlig	Uppnår ej god	Ej klassad	Ja	Ja	Nej	Nej	Ja	Ja	Nej	God 2027
Sköldsån	SE642531-128098	Måttlig	Uppnår ej god	Ej klassad	Ja	Ja	Ja	Nej	Ja	Nej	Ja	God 2027
Slumpån - Lillån / Sjuntorp till Visslaån / strax uppströms järnvägsbron	SE645811-129354	Måttlig	Uppnår ej god	Ej klassad	Ja	Ja	Nej	Nej	Ja	Ja	Nej	God 2021
Slumpån - mynningen till Lillån / Sjuntorp	SE645779-128741	Måttlig	Uppnår ej god	Ej klassad	Ja	Ja	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	God 2021

¹Även exklusive pentabromerade difenyleter (PBDE).

Skriften finns nu på hemsidan, www.gotaalvvhf.org

Tack till min arbetsgrupp och alla som har bidragit med information och underlag!!!

Vy över älven. Foto: Mikael Asplund

frida.eriksson@grkom.se